

מאוצרות הפרשה

ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר ה'... בהר סיני (ג,א)

מפרש רש"י: "ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונראו 'תולדות משה' לפי שלימדון תורה, מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו". הגאון רבי מאיר מרגליות וצ"ל, רבה של אוסטרהא, עוד בימי ילדותו נתפרסם לעילוי. ומספרים שהוא התחיל ללמוד גמרא בהיותו ילד כבן חמש שנים, המלמד התחיל ללמדו את המשנה (ב"מ לג.) 'אבדתו אבידת אביו – אבדתו קודמת. אבדת אביו ואבידת רבו – של רבו קודמת, שאביו הביאו לעולם הזה, ורבו שלימדו תורה מביאו לחיי העולם הבא. אותו שבוע, היה פרשת 'במדבר', ובערב שבת חזר המלמד איתו על כל פרשת השבוע עפ פירוש רש"י.

ביום שבת קודש, לאחר התפילה הזמין הרב דמתא לביתו את חשובי העיר יאזלוויץ, כדי לשמוח איתם בשמחת התחלת הגמרא של בנו הקטן. וכמנהג בימים אלו, העמידו את הילד על השולחן, והוא התחיל לומר בעל פה את דברי המשנה בב"מ הג"ל, בהסברה ובהטעמה מיוחדת. פתאום שקע הילד בהרהורים, וכאשר שאלו אביו להגיד לו במה שהוא מהרהר, השיב לו הילד בתמימות: כשחזרתי עכשיו על דברי המשנה, נתקשו לי דברי רש"י בפרשת שבוע על הפסוק ואלה תולדות אהרן ומשה, וברש"י: "ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפני שלימדון תורה, מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. והלא – המשיך הילד – לפי המשנה שחזרתי עליה עכשיו נראה, כי יפה כח המלמד מכח האב, כיון שהאב מביא את בנו רק לחיי העולם הזה, ואילו המלמד מביא את הילד לחיי העולם הבא, ואיך א"כ כותב רש"י כי המלמד את בן חברו תורה מעליו עליו הכתוב כאילו ילדו, בשעה שמעלת המלמד גדולה הרבה יותר ממעלת האב? כל הנאספים התפלאו והשתוממו על חריפות שכלו של הילד. והנה, פנה אליו אביו הרב ואמר לו: 'מאירל', יפה שאלת בני, עתה תנסה בעצמך למצוא איזה תירוץ לתמיהתך זו.

הילד קימט את מצחו, הרהר שעה קלה, והנה קרנו פניו, וענה: 'אני חושב, כי כוונת רש"י היא אחרת מכפי שלימדוני רבי, ולדעתי כך הכוונה: 'המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב', מי שמלמד את בן חברו תורה, הכתוב מעלה ומרומם אותו יותר מיכאילו ילדו הוא בעצמו, כי המלמד עומד למעלה מן האב! (כמשנת רש"י, הובא בקבלת שבת)

נשא את ראש בני קהת... לעשות מלאכה (ד,ג)

מדוע על עבודתם של בני קהת נאמר "לעשות מלאכה" ולא "לעבד" כמו שנאמר על בני גרשון ומררי? עבודתם של בני קהת נקראת "מלאכה" בגלל כמה סיבות: א. אין זו עבודה פיזית, משום שהארון נושא את נושאו, לכן תפקידו נחשב "מלאכה" ולא "עבודה". ב. משמעות המושג "מלאכה" הוא פעולה הנעשית מתוך כוונת ראש ומחשבה – "מלאכת מחשבת". בנשיאת הארון היה צורך בתכנון סדר הנשיאה בכתף, ובהליכה מתוך יראה, לכן נקראת עבודתם של בני קהת בשם "מלאכה". (אור החיים). ג. בני קהת נשאו את המשאות על כתפיהם ממש, וזו נחשבת למלאכה – "מלאכת שבת" הוצאה מרשות לרשות. לעומתם, בני גרשון ומררי נשאו את המשאות בעגלות, ופעולה זו היא איסור בשם "מחמר", ואינה אחת מל"ט המלאכות, ולכן מכונה "עבודה" ולא "מלאכה". (משד הכמה)

שאו את כל עדת בני ישראל למשפחתם... במספר

שמות (א,ב)

מפני מה צוה ה' לפקוד את בני ישראל ואת הבכורים גם בשמותם, ואילו הלויים נפקדו רק למשפחותם ולא בשמותם? כדי לבאר זאת, יש להבין מה היה הצורך בדיעת שמותיהם של הנפקדים: א. יש לדעת את שמותיהם של בני ישראל, שהם יוצאי צבא, על מנת שיוכלו לקרוא להם בשמם בשעת מלחמה. ב. יש לדעת את שמותיהם של הבכורים מכיון שבהמשך הפרשה כתוב, שהכניסו את כל שמות הבכורים בגורל, כדי לדעת את מי פדה לוי ומי צריך לשלם חמשה שקלים, ולכן גם הם נפקדו בשמותם. אולם לגבי הלויים – יש צורך לדעת רק את מספרם, למשפחותם.

(מהר"ל דיסקין, נפת צופים)

שאו את ראש וגו' כל זכר לגולגלותם (א,ב)

התורה בפרשתנו מונה את שמות בני ישראל, אח"כ הלויים והבכורים. בישראל מזכיר לגולגלותם ובלויים ובבכורים פרק ג' פסוקים ט"ו מ' לא מזכיר לגולגלותם. והסיבה לכך, אומר ר"י איבשיץ ע"פ מנחות ל"ז, מי שיש לו ב' ראשים הוא טריפה ולא יחיה יותר משנה, וא"כ לויים ובכורים שסופרים אותם מבן חודש לא מונים גולגלות, כי מי שיש לו ב' ראשים הוא טריפה, ובבן חודש יכולים להיות כאלו, אבל במספר בניי שזה מבן 20 או לא יכול להיות מישוה עם ב' גולגלות, לכן סופרים גולגלות, וזה רימוזה התורה.

איש על דגלו באת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד

סביב לאהל מועד יחנו (ב,ב)

כאשר יסד הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין את רעיון ה"דף היומי" נשא דברים נלהבים אודות חשיבות לימוד התורה ובתוך דבריו הוא אמר: בתורה נאמר "איש על דגלו באת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד" – בני ישראל באים מעדות ומנהגים שונים מה מקשר כל יהודי ויהודי? מה המשותף ליהודי הבא מפולין וליהודי הבא מעיראק? המשותף – הכריז הרב – הוא "סביב לאהל מועד יחנו"! כאשר יהודי נוטל לידיו את הגמרא הוא לומד לדעת שהמשנה חוברה בירושלים, הגמרא חוברה בבבל, רש"י כתב את פירושו בצרפת, הר"ף נכתב במרוקו והרמב"ם כתב את חיבורו בספרד...

התורה היא המאחדת את כולם! (אמונה שלימה הובא בגיליון ברינה יקצורו)

דגל מחנה יהודה והחונים עליו מטה יששכר ומטה זבולון

- מדוע חוברו יחדיו שבט יהודה עם יששכר וזבולון? אומר "רבינו בחיי": כי כולם בני תורה, שנאמר: "יהודה מחוקקי" (תהלים ס), ועל בני יששכר נאמר: "יודעי בינה לעתים" (ד"ה י"ב), "ומזבולון מושכים בשבט סופר" (שופטים ה), וע"כ מה טוב ומה נעים שבת אחים כאלו יחדיו. והנה יש לעיין, דחז"ל אמרו שיששכר למד תורה, וזבולון עוסק בפרקמטיא ונותן לתוך פיו של יששכר. משמע, זבולון היה רק מחזיק בלומדי תורה? אולם מאידך מבואר בחז"ל "כל דרחים רבנן הוו ליה בנין רבנן" (כל מי שאוהב רבנן, יזכה לבנים בני תורה) (שבת כ"ג), א"כ, זבולון שאהב את יששכר הלומד תורה, זכה שבניו יהיו בעלי תורה, ולכן כל שלושת השבטים הנ"ל תחת דגל אחד – דגל התורה (עשרת תורה).

הצעד הראשון בחינוך...

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת אֶהְרֵן וּמִשָּׁה בְּיוֹם דְּבַר ה' אֶת מִשָּׁה בְּהָר סִינַי (ג', א')

ופרש"י: "ואלה תולדות אהרן ומשה – ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו. ביום דבר ה' את משה – נעשו אלו התולדות שלו, שלמדן מה שלמד מפי הגבורה".

מבואר בדברי רש"י הקדוש, שהיום בו דיבר ה' אל משה – הוא היום בו נעשו תולדות אהרן – לתולדותיו, וזאת משום שלימדו תורה, וכל המלמד את בן חברו תורה – מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. אלא שלכאורה, אם כן, הלא מתאים היה יותר לכתוב כי תולדות אהרן נעשו תולדותיו של משה "ביום לימד משה את בני אהרן", בעוד בפסוק מתואר כי הם נעשו תולדותיו ביום בו דיבר אליו ה' בהר סיני! ומה פשר הדבר?

את התשובה נבין על פי המעשה הבא:

היה זה לפני מספר שנים, כאשר בני משפחה מארץ הקודש התארחו בביתה של משפחה אמריקאית בארצות הברית, לרגל נישואי בתם עם בחור מקומי. במהלך שהותן המשותפת התיידדו שתי המשפחות, ולאחר תום ימי שבע הברכות, כאשר עמדו בני משפחת הכלה לשוב ארצה, ערכו לכבודם מארחיהם סעודה חגיגית, סעודת פרידה.

במהלך הסעודה נאמרו דברי תורה רבים על ידי שני הצדדים, ומטבע הדברים נסובה השיחה סביב הנושא החשוב של הקמת בית בישראל. לקראת סיום הארוחה, ביקש המארח לספר סיפור ששמע לאחרונה, סיפור בעל מסר כביר. וכך סיפר:

בעיירה קטנה ברוסיה, עוד לפני המהפכה הבולשביקית, התנהל בבית הכנסת המקומי 'חיידר' לתינוקות של בית רבן. את ה'חיידר' ניהל יהודי נמרץ וחרוזן, שעשה הכל כדי להחדיר בתלמידים אהבת תורה ויראת שמים. ניתן לומר, שהוא אף הצליח במידה רבה, לפחות עם מרבית הילדים... אולם ביניהם היה ילד אחד שהרבי לא הצליח להתמודד מולו בשום אופן! הלה היה שובב במידה מופרזת, וכמעט בכל יום המציא תעלול חדש שהפך את השלווה בכיתה...

במשך תקופה ארוכה סבל הרבי בדומיה את תעלוליו של הילד, והאריך את אפו. כך עד לאותו יום, בו הגדיש הלה את הסאה...

היה זה כאשר הגה הילד רעיון 'מבריק' לתעלול חדש... השכם בבוקר הוא לקח תיש מחצרות אחד הבתים, והביאו אל בית הכנסת בו התקיימו הלימודים. שם החביאו, לא פחות ולא יותר, בארון הקודש... נקל לתאר, כי התיש לא רווה נחת מהצפיפות ששררה במקום, וכאשר הגיעו הילדים והחלו להתפלל בקול – הוא גם נבהל והחל לפעות בקול...

בתחילה, לא הבין איש מהיכן מגיעים קולות הפעיה. אולם עד מהרה זיהו הכל כי הקול מגיע מעברו של ארון הקודש... כאשר ניגש המנהל ופתח את הארון – הסתער התיש לעברו, תוך שהוא כמעט ומפיל אותו ארצה, ונס החוצה – לא לפני שעורר מהומה רבתי במקום...

המנהל הבין מיד ידו של מי במעל. בו במקום הורה לקונדס להצטרף אליו אל הרב המקומי, שם דרש במפגיע לסלקו מה'חיידר' לצמימות. הרב נטה לקבל את דעתו של המנהל, אך לא בידו היתה ההחלטה: באותם ימים היה הנוהג, שכדי לסלק ילד מהלימודים – יש לקבל את הסכמתו של האחראי על כל ה'חדרים' ברוסיה, שהיה לא אחר מאשר האדמו"ר הרש"ב מלובביץ'...

עוד באותו יום שם מנהל ה'חיידר' את פעמיו עם הילד אל ביתו של האדמו"ר, שם סיפר לו את כל מעלליו של הילד, ואף את האחרון אשר עלה על כולנה. לאחר מכן ביקש את רשותו של האדמו"ר לסלק את הילד מהלימודים, וכעת ציפה למוצא פיו.

בכל אותו זמן, הקשיב הילד בדומיה לדברים הקשים שנאמרו אודותיו. משסיים המנהל להרצות את טיעונו, פנה הילד אל האדמו"ר ואמר לו: "רבי, רצוני שתדע: אם תסלק אותי מהלימודים – אתה לא מסלק רק אותי... אתה מסלק גם את הבן שלי, את הנכד שלי, את הנין שלי, ואת שאר הצאצאים שלי עד סוף כל הדורות!" משפט חריף זה הותיר את הרבי נדהם. הוא העיד על אומרו, כי ניחן בבגרות רבה ובמחשבה מעמיקה מעבר לגילו, מה שגרם לאדמו"ר להעניק לו הזדמנות נוספת, אחרונה... ואכן, כך סיים המארח האמריקאי, השמועות מספרות כי אותו ילד גדל לבן תורה אמתי, והקים בית של תורה ויראה בישראל! כאשר סיים המארח את סיפורו, הבחין בחיורון-מה הפושט על פניו של אבי הכלה. "האם מכיר אתה אישית את בעל המעשה? האם הסיפור מוסמך?" שאל האורח בן ארץ ישראל, ומשהשיב המארח בשלילה – נענה ואמר לו:

"ובכן, דע לך כי אני מכיר אישית את בעל המעשה, והסיפור מוסמך לגמרי... רעייתי הינה נכדתו של אותו נער! עד היום סברנו, כי מדובר בסוד משפחתי כמוס! אולם הנה מתברר, כי הסוד כבר הגיע לאמריקה!"

ואכן, ראויים הדברים שיעמדו תמיד לנגד עיניו של כל מחנך: כאשר מחנך אדם ילד או תלמיד, עליו לזכור שבחינוך זה לא תלוי רק עתידו של הילד הזה, אלא תלוי גם עתיד כל הדורות ודורי הדורות שיעמדו ממנו: כל צאצאיו ותלמידיו של הילד, תלויים במחנך שלו!

ומכאן תשובה לשאלתנו: נמצא, כי היום בו דיבר ה' אל משה והחל מלמדו את התורה – היה היום בו החלה הכשרתו של משה לתפקיד החשוב של לימוד התורה לבני אהרן. אז החל התהליך שבסופו לימדו משה תורה, ולכן נחשב הדבר כאילו כבר באותו יום החל ללמדו תורה! ומחמת כך, נחשבו כבר באותו יום כבניו וכאליו ילדם! ("ללמדך – במדבר" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

האם חייב ללמוד באותו יום מדין ביומו תתן שכרו

שאלה: מעשה באחד שהזמין חשמלאי לתיקון תקלה מסוימת, לאחר התיקון אמר לו החשמלאי, המחיר הוא 300 ₪, אבל אני רואה שאתה אברך בן תורה, תשלם לי רק 200 ₪, ותלמד שעה לזכותי. האם יש למזמין ללמוד באותו יום מדין ביומו תתן שכרו?
תשובה: מסתבר שלא שייך בזה טעם התורה, וגם מבין שברוך כלל אין מתחייב לאותו היום, אבל בלא הלאו, הוא בכלל הדין מד"ק אל תאמר לרעך לך ושוב ויש עימך, ולכן צריך למלא התחייבותו תוך זמן קצר. (הרה"ג יהודה סילמן שליט"א)

חידה שבועית

מצת ken ומתן מכפר רחוק, מציצ לב הסוחר מתאורה לסחורתק, 100 ₪ חומר למחירתק.
100 ₪ נוצות, או 100 ₪ אפניס. מה שקל יותר?

מזל טוב

תשובה על חידה פר"ש: על המילים: "להפכים את בריתי" (טו, טו) אמר רש"י: "הרי שבע עבודות, הראשונה גוררת השניה וכן עד השביעית". בזוהר לרכבת שקרנותיה נגריים בזה אחר זה.
מרכז העית: משפחות קליין להולדת הבת הנכדה משפחות אליהו - יגודה להולדת הבן הנכד משפחות בירנבוים - שרייבר להולדת הבת הנכדה
משפחת איוזנשטיין להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחות זרחי - עוזרי להולדת הבת הנכדה
גני הדר-עמישב: משפחות אדלר - לואיס - שלזינגר (מרכז העית) להולדת הבן הנכד הנין משפחת מוולקונדוב להולדת הבן

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

